

Prometheus

Et månedligt nyhedsbrev fra Schiller Institutet

årgang 18 nr. 3

marts 2006

DE UFEJLBARLIGE

Statsminister Anders Fogh Rasmussen og USA's præsident George W. Bush synes at have i hvert fald én ting til fælles: En afgrundsdyb uvilje mod at indrømme egne fejltagelser. For præsident Bushs vedkommende er det nedtrådte spinatbed ellers alen langt: Der var ingen masseødelæggelsesvåben i Irak, og det er snarere borgerkrig end det lovede »demokrati«, der ligger lige om hjørnet i Bagdad. Ej heller var det umuligt at forudsige, at superorkanen Katrina ville sætte New Orleans under vand, men regeringen stod ikke som lovet klar med hjælp til de nødstedte. Og det var ikke smart, at lade De arabiske Emirater overtage kontrollen med seks af de vigtigste havne i USA, alt imens Ministeriet for Hjemlandssikkerhed stadig skræmmer livet af befolkningen med varsler om nye terrorangreb.

Statsministerens synderegister er måske kortere, men kan alligevel vise sig at blive lige så skæbnesvangert. At lade kongeriget Danmark deltage i en angrebskrig uden mandat fra FN, med et spinkelt flertal i Folketinget, var historisk set en ganske enestående begivenhed. Og det forudsatte en helt usædvanlig tiltro til egen dømmekraft. En tiltro, som må siges at være kendetegnende for hele Anders Fogh Rasmussens tid som statsminister. Der har næppe været skyggen af tvivl i statsministerens sind, da han sidste år affærdigede de elleve ambassadørers anmodning om et møde i anledning af Jyllands-Postens tegninger af profeten Muhammed. Og han har været lige så sikker i sin sag, da han få dage senere svarede på henvendelsen fra Den muslimske Verdenskongres, der i al ydmyghed repræsenterer 1,3 milliarder mennesker. Der var ikke noget at komme efter. Vi har ytringsfrihed her til lands, basta.

Krisen omkring Muhammed-tegningerne er den største udenrigspolitiske krise i nyere dansk historie. Danmark er på dramatisk vis blevet hvirvlet ind i verdenspolitiske begivenheder. I Egypten har protesterne styrket Det muslimske Broderskab. Det samme er tilfældet i atommagten Pakistan, hvor Dannebrog nu også brændes af, når præsident Bush kommer på besøg. Ifølge The New York Times har protesterne imod Danmark samlet hele den pakistanske opposition. Og man helmer ikke, før præsident Musharaf er væltet. Samtidig er København er dukket op på terroristernes verdenskort. Et angreb på Danmark kan udløse en verdensomspændende økonomisk og politisk krise.

Men alt dette får ikke den danske statsminister til at vakle. Han har ikke begået fejl. »Der er ikke noget at komme efter«. Hans højt velbårne Ufejlbarlighed har kun foragt til overs for de principsvage, der lader deres forsvar for ytringsfriheden efterfølge af et »men«. Og det er så her, kæden hopper af. For det lille forsonende »men« havde også sneget sig ind i Anders Fogh Rasmussens egen nytårstale. Trist, at han næppe får lejlighed til at holde en ny. Danmark er i dyb krise.

FINANSIELT VULKANUDBRUD PÅ ISLAND

Den 21. og 22. februar styrtdykkede den islandske krone med 9,2% overfor dollaren og sendte det islandske aktiemarked ud i et fald på 5,2%. Anledningen var en rapport fra det amerikanske kreditvurderingsselskab Fitch, der nedskrev udsigten for Islands økonomi fra »stabil« til »negativ«. Årsagen til nedskrivningen var ifølge Fitch Islands »uholdbare betalingsbalanceunderskud og hastigt stigende nettogældsætning overfor udlandet«. I reelle tal steg Islands betalingsbalanceunderskud i 2005 til 15% af bruttonationalproduktet og nettogælden til udlandet til godt og vel 400% af eksportindtægterne. Samme faretruende ubalance som man så i nationaløkonomierne i Asien forud for den store finanskrisen i 1997.

Island har over de seneste år udviklet en sprængfarlig »casino-økonomi«. Aktiemarkedet er siden sommeren 2003 steget med ikke mindre end 283%, og boligpriserne er mere end fordoblede i samme periode. Men det er den private gældsætning også. Ved udgangen af 2005 havde den samlede private gæld i Island nået 218% af bruttonationalproduktet, og hovedparten af lånene var enten forbundet til de voksende friværdier i boligerne eller udenlandske lån, fuldt eksponeret til udsving i valutakurserne. Samtidig har obligationsrenter på over 5% og en nationalbankdiskonto på hele 10,75% tiltrukket enorme mængder af spekulativ kapital fra udlandet. De store internationale banker og spekulationsfonde, de såkaldte hedgefonde, har siden begyndelsen af 90'erne udviklet deres egne særlige multimilliard kontantautomater gennem den såkaldte »carry trade«, hvor man låner astronomiske summer til en rente nær nul i Japan eller til under 3% i Europa og investerer pengene i såkaldte »høj-afkastmarkeder«, dvs. lande med en obligationsrente på mellem 5 og 10% eller højere, eksempelvis Indonesien, Tyrkiet, Brasilien, Mexico og nu altså også Island.

Fitch var desuden særdeles bekymret over, at den eksploderende gældsætning tilsyneladende ikke gør indtryk på de islandske banker og private investeringsselskaber, der »fortsat forfølger ambitiøse ekspansionsplaner i udlandet og i processen akkumulerer udenlandsgæld med en hidtil uset hastighed«. Herhjemme har vi oplevet den umættelige islandske investeringslyst, som Fitch hentyder til, i form af opkøb af selskaber som Magasin, Sterling, Maersk Air og FIH Erhvervsbank. Men det er kun toppen af det islandske finansisbjerg. Pengemænd fra Reykjavik rejser for tiden kloden rundt for at opkøbe ejendomme, luftfartsselskaber, detailkæder og banker. Kilder i finansverdenen siger til Prometheus, at der er god grund til at frygte, at der i virkeligheden er tale om et gigantisk pyramidespil baseret på gearede lån og »sorte penge« fra bl.a. Rusland.

Styrtdykket i kronkursen den 22. februar truede med at udradere 18 måneders profit fra spekulationsfondenes og bankernes islandske »carry trade«, og derfor måtte man hurtigt sælge ud af de gode investeringer på andre »høj-afkastmarkeder« for at dække tabene i Reykjavik. Det sendte chokbølger over hele kloden. Den brasilianske real faldt med næsten 3 procent, mens den tyrkiske lira, sydafrikanske rand, den mexicanske peso og den indonesiske rupiah faldt med godt en procent, inden kurserne stabiliserede sig sidst på dagen. En ubehagelig påmindelse om opstarten til finanskrisen i 1997, der nær havde væltet hele det internationale finans- og betalingssystem.

Men det bliver endnu værre. Den 24. februar benyttede den britiske avis The Daily Telegraph den islandske valutakrise til at minde om, at bankernes og hedgefondenes gigantiske spekulationscirkus, der ifølge Bank for International Settlements er nået op på 2.400 mia. dollars OM DAGEN, med al sandsynlighed får en brat ende inden året er omme. Renteniveauet er på vej op både i Japan, USA og Europa og det vil meget snart være slut med at hente spandevise af kolde kontanter ved at låne til nul renter og investere i lande med høje renter. David Bloom, valutaanalytiker i storbanken HSBC, sagde til The Daily Telegraph: »»Carry trade« er trængt ind i stort set alle former for investering, kreditrenter, obligationskurser, alt er forgiftet. Det vil få en ende senere på året og det bliver rigtigt grimt, også selv om vi endnu ikke har nået højdepunktet endnu. Folk har en naiv tiltro til den globale kapitalismes fremmarch, men det vil ændre sig, når opmærksomheden atter retter sig mod de finansielle ubalancer i USA.«

Og David Bloom blev sekunderet af Stephen Roach, cheføkonom i investeringsbanken Morgan Stanley: »»Carry trade« har en magt, der er så dragende, at den skaber en kunstig efterspørgsel efter de værdipapirer, der kan anvendes til »carry trade«, og det har en tendens til at pumpe almindelige værdipapirsstigninger op i boblestørrelse. Roach pegede især på en unaturlig høj efterspørgsel efter amerikanske statsobligationer og geninvesteringen af oledollars i amerikanske værdipapirer, som har holdt det amerikanske renteniveau kunstigt lavt og aktiemarkedet kunstigt højt. »Historien fortæller os, at »carry trade« slutter, når centralbanker indle-

Den 23. februar afslørede Ekstra Bladets muntre bagsideklummeskriver Michael Jeppesen hidtil skjulte evner som erhvervsjournalist. Med en udsøgt næse for timing besluttede han at droppe et planlagt interview med forfatteren Hanne Vibeke Holst for i stedet at udspørge Schiller Instituttets danske formand, Tom Gillesberg, om det truende globale finanskraak. Netop samme dag, som et finansielt vulkanudbrud på Island sendte chokbølger kloden rundt. Artiklen kan ses på www.schillerinstitut.dk.

**SÆLG, SÆLG,
SÆLG, SÆLG!**

Jeppesen har fået førstehåndsberetninger om et kommende økonomisk kollaps

der perioder med stramninger«, sagde Stephen Roach, »og stort set hver eneste centralbank, med **Bank of England** som eneste undtagelse, har ildevarslede påbegyndt deres stramninger samtidigt.«

Og med den globale effekt af det lille finansielle vulkanudbrud på Island i tankerne, er alles øjne nu rettet mod Japan. **Stephen Lewis**, cheføkonom i investeringselskabet **Monument Securities**, sagde til *The Daily Telegraph*: »Der er adskillige hundrede milliarder dollars i investeringspositioner i »carry trade«, der vil blive indløst i det øjeblik, de er uprofitable. Når Japans centralbank begynder at hæve renterne, kan vi komme til at se spektakulære reaktioner. Verden har aldrig tidligere været gennem noget tilsvarende, så der er en høj risiko for fejltagelser.«

Den **23. februar** meddelte den japanske centralbankdirektør, **Toshihiko Fukui**, at banken var klar til at stoppe sin nulrentepolitik, så snart der var sikre tegn på økonomisk vækst (Japan har i de seneste seks år befundet sig i en økonomisk stagnation med kraftig deflation –red.). Og den **27. februar** gav Japans økonomiminister, **Kaoru Yosano**, officielt grønt lys for rentestigninger. De første ventes en gang i løbet af **april** måned.

Den amerikanske økonom og fhv. demokratiske præsidentkandidat **Lyndon LaRouche** havde den **27. februar** følgende kommentar: »»Carry trade« baseret på **yen** er nu i alvorlige vanskeligheder. Alene det faktum, at man bringer disse spørgsmål på banen i *The Daily Telegraph*, betyder at »carry trade« vil høre op. Island og andre lande kommer til at gå bankerot. Men den forstærkende effekt, som »carry trade« bringer med sig, vil betyde, at krisen rammer med en styrke, der rækker langt ud over den enkelte valuta eller det enkelte land. Det vil bringe hele det flydende **post-Bretton Woods-valutasystem** til fald.«

Og LaRouche fortsatte: »Lad det bare ske. Systemet er dømt til undergang under alle omstændigheder, og vi ved, hvad der skal gøres for at etablere et nyt, stabilt finanssystem, baseret på de principper, der lå bag præsident **Franklin D. Roosevelts** oprindelige Bretton Woods-system. Jeg står klar med en nøje opskrift på, hvordan vi løser krisen. Er du også klar?«

BUSH OG CHENEY I STIV MODVIND

Den **1. marts** offentliggjorde nyhedsbureauet *The Associated Press* videooptagelser fra en katastrofebriefing, som præsident **George W. Bush** modtog fra blandt andre **Max Mayfield**, direktøren for **USA's Nationale Hurricane Center** og **Michael Brown**, direktøren for **Den civile Beredskabsstyrelse, FEMA**, den **28. august 2005**, et døgn før superorkanen **Katrina** ramte storbyen **New Orleans**. På optagelserne udtrykker direktør Mayfield »dyb, dyb bekymring« for, at digerne omkring New Orleans vil bryde sammen, og Michael Brown fortæller præsidenten, at han har en stærk fornemmelse af, at det her bliver en »stor og grim en«. Fire dage efter stormens hærgen, hvor alt er kaos og hundrede tusinder af hjemløse står uden mad, vand og lægehjælp, forsvarede præsident Bush den manglende indsats fra de

føderale myndigheder med ordene: »Jeg tror ikke, der var nogen, der kunne forudse, at digerne ville blive brudt.«

Videooptagelserne har sendt Bush-regeringen ud i et alvorligt politisk stormvejr. Ikke alene er præsident Bush blevet fanget i at tale mod bedre viden, men optagelserne afslørede også, at præsidenten tilsyneladende slet ikke forstod, hvad der blev sagt til ham. Katastrofemeldingerne affødte ikke ét eneste spørgsmål fra præsidenten, der utålmodigt afsluttede videokonferencen med en generel forsikring om, at de føderale myndigheder stod klar til at rykke ind med hjælp. Det var heller ikke sandt.

En anden skandale, der har kastet præsident Bush ud på dybt politisk vand, er den amerikanske regerings godkendelse af shippingselskabet **P&O's** salg af de seks vigtige havne, **New York, New Jersey, Philadelphia/Camden, Baltimore, Miami** og **New Orleans** til **Dubai Ports World** fra **De arabiske Emirater**. Efter fem år med gentagne advarsler om nye terrorangreb, jævnlige forhøjede sikkerhedsberedskab, omfattende sikkerhedscheck i alle amerikanske lufthavne, nedbarberinger af den civile retsbeskyttelse og øgede beføjelser til **Ministeriet for Hjemlandssikkerhed**, alt sammen i terrorbekæmpelsens hellige navn, er det ganske enkelt ufatteligt for de fleste almindelige amerikanere, at kontrollen over seks af de største havne i USA (og **15** mindre havne, som regeringen ikke taler højt om –red.) overlades til et offentligt ejet selskab fra De arabiske Emirater. Og det politiske oprør er størst i regeringens konservative republikanske bagland.

Skandalen omkring havnesalget blev ikke mindre efter den konservative avis *The Washington Times* den **2. marts** afslørede, at Bush-regeringen tilsyneladende havde lagt pres på **Den amerikanske Kystvagt**, der i **december 2005** havde fremsendt et memorandum til Ministeriet for Hjemlandssikkerhed, hvori der blev udtalt stor skepsis med hensyn til den fremtidige kontrol over personaleansættelser i de pågældende havne. I slutningen af **februar** droppede Kystvagten så pludselig sin bekymring, ifølge chefen for den nationale efterretning i **Det hvide Hus, John Negroponte**, fordi De arabiske Emirater havde fremsendt et brev, hvori man garanterede fuld amerikansk indsigt i alle ansættelsesforhold. Problemet var blot, at da den republikanske formand for **Senatets Hjemlandssikkerhedskomiteé, Susan Collins**, læste brevet, kunne hun ikke finde de omtalte garantier.

Salget af de seks amerikanske storhavne til De arabiske Emirater har fanget en kriseramte Bush-regering mellem to stole: Udenlandsk kontrol over amerikanske havneanlæg stemmer ikke overens med regeringens største (og eneste) politiske aktiv: Frygten for ny terror i USA. Men samtidig er salget et resultat af en anden af Bush-regeringens favoritdiscipliner: Pleje af erhvervslivets særinteresser. Vicepræsident **Dick Cheneys** gamle selskab **Halliburton** har store kontrakter i De arabiske Emirater. Og indtil sin udnævnelse som finansminister i **januar 2003** var **John Snow** administrerende direktør i transportselskabet **CSX**, der i **2004** solgte alle sine internationale havneaktiviteter til Dubai Ports World.

www.schillerinstitut.dk

Ugentlig nyhedsorientering på dansk fra Schiller Institut i **Radio Schiller**. Hør også talerne fra Schiller Instituttets velbesøgte debattmøde den 15. februar: Hvem vil have krig mellem Vesten og den muslimske verden?

Snows vicedirektør i CSX, David Sanborn, blev direktør for Dubai Ports World's havneanlæg i **Europa** og **Latinamerika**, indtil **februar 2006**, hvor han blev udnævnt til vicechef for **Den amerikanske Søfartsadministration**. Da Snow i 2003 forlod CSX for at indgå i Bush-regeringen, blev selskabet solgt til det indflydelsesrige investeringsselskab **Carlyle Gruppen**, der blandt mange forhenværende toppolitikere har **George Bush Sr.** i bestyrelsen. **Dubai Investment Corporation** placerede for nylig godt **100 mio. dollars** i Carlyle Gruppen. Det var John Snow, i sin egenskab af formand for **Komiteén for Udenlandske Investeringer i USA, CFIUS**, der godkendte salget af havnene til Dubai Ports World.

Mens præsident George W. Bush har hovedet under vand i storm- og havneskandaler, har hans vicepræsident Dick Cheney travlt med at skyde sig selv i foden. Eller rettere, jagtkammerater i hovedet. Under et, eftersigende »fugtigt«, jagtselskab på en privat ranch i **Texas** den **11. februar** svingede Cheney sin **32.000 dollars** dyre jagtriffel rundt i en lav bue og sendte en byge hagl skråt bagud efter en nyligt udsat vingeklippet vagtel. Haglene borede sig ind i ansigtet, skulderen og brystet på den **78-årige** sagfører **Harry Whittington**, der i hast blev behandlet og bragt på hospitalet af det lægehold, der altid følger den hjerteslagstruede vicepræsident. Whittington overlevede uheldet, men det kan næppe siges om Dick Cheneys politiske karriere. Halvandet døgn's forsinkelse i underretningen af offentligheden om vicepræsidentens jagtuheld fik atter tilliden til Bush-regeringen til at styrtdykke. Men endnu mere dræbende var det latterbrøl, som skyldede hen over USA, godt hjulpet af professionelle tv-komikere som **Jay Leno** og **David Letterman**. Den i forvejen dybt upopulære vicepræsident blev godt og grundigt til grin. Den **16. februar** opfordrede avisen *The New York Times* Dick Cheney til at forlade sit embede.

Og gør han det ikke frivilligt, kan han meget snart blive tvunget til det. Statsanklager **Patrick Fitzgeralds** undersøgelser af hvem, der havde ansvaret for afsløringen af den hemmelige **CIA-agent Valerie Plames** identitet, rykker stadig nærmere ind på livet af vicepræsidenten (se også *Prometheus* okt. '05 og nov. '05). Hans tidligere stabschef, **I. Lewis »Scooter« Libby**, der allerede er sigtet for falsk vidnesbyrd overfor undersøgelsesdomstolen, har i retten forklaret, at han blev beordret »fra højere sted« til at lække historien om fru Plame til pressen. Og »højere sted« er i dette tilfælde hans chef, vicepræsident Cheney. Samtidig kan der trækkes stadig flere spor fra vicepræsidentens kontor til andre højtstående medlemmer af Bush-regeringen. Ifølge en artikel på internetsiden *Truthout* den **1. marts**, skrevet af journalisten **Jason Leopard**, er det langt om længe lykkedes for statsanklager Fitzgerald at få udleveret alle de e-mails fra vicepræsidentens kontor, som nævner Valerie Plame eller hendes mand, fhv. ambassadør **Joseph Wilson**. Og de skulle eftersigende inddrage vicesstabschefen i Det hvide Hus, **Karl Rove**, sikkerhedsrådgiver **Stephen Hadley** og nuværende FN-ambassadør **John Bolton**.

DET IRANSKE KRIGSSPIL FORTSÆTTER

Efter tre dages intense forhandlinger i **Teheran** meddelte chefen for **Ruslands** føderale atomenergiagentur, **Rosatom**, **Sergej Kirijenko**, og lederen af **Irans Atomenergi Organisation**, **Golamreza Agazadeh**, den **27. februar**, at de havde indgået en principaftale om et fælles russisk-iransk uranberigelsesanlæg, der skal ligge i Rusland. Kirijenko understregede, at aftalen gør det muligt at løse krisen omkring Irans atomprogram indenfor rammerne af **Det internationale Atomenergiagentur, IAEA**, uden at bringe sagen for FN's **Sikkerhedsråd**. Derfor ville der blive forhandlet intenst om aftalens detaljer, inden IAEA skal forelægge sin rapport om Iran for Sikkerhedsrådet den **6. marts**. Rusland og Iran indgik sammen med principaftalen en række aftaler om udviklingen af den transeurasiske nord-syd transportkorridor, udvikling af de iranske naturgasfelter med hjælp fra det store russiske selskab **Gazprom**, alment energisamarbejde, import- og eksportaftaler med iranske biler til det russiske marked og en omfattende leverance af russiske **Tupolev-204** passagerfly til Iran.

Den russisk-iranske principaftale blev modtaget yderst køligt i **Washington**. **Bush-regeringens** nationale sikkerhedsrådgiver **Stephen Hadley** udsendte en kort melding om, at det var alt for tidligt at sige noget som helst. Den reaktion kom ikke bag på **Lyndon LaRouche**, som advarede om, at vicepræsident **Dick Cheney** og ledende politiske kredse i **London**, som har arbejdet intensivt på at opbygge en konfrontation med Iran, sandsynligvis vil gribe den mindste undskyldning for at sabotere aftalen. På en pressekonference i **Moskva** den **2. marts** beskyldte den iranske chefforhandler, sikkerhedsrådsformand **Ali Larijani**, USA for at lyve og bevidst forsøge at ødelægge det russiske forslag ved at insistere på at fremlægge sagen for FN's Sikkerhedsråd.

Samtidig øgede **Frankrig** det militære pres på Iran, og meget tyder på, at **Paris** ønsker at indtage en ledende rolle i en eventuel militærkonfrontation. Den **27. februar** forloden gruppe franske flådefartøjer, med hangarskibet **Charles de Gaulle** i spidsen, havnen i **Toulon** med kurs mod **Den persiske Golf** og **Det indiske Ocean**. Kampgruppen skal sammen med fartøjer fra **Indien**, **Saudi-Arabien** og **De arabiske Emirater** deltage i en stor flådeøvelse i Det indiske Ocean i løbet af **marts måned**, hvorefter man tilslutter sig **NATO's Operation Enduring Freedom** i **Afghanistan**, med deltagelse af kampfly fra Charles de Gaulle. I **april** vil den franske kampgruppe blive sendt til Den persiske Golf, nærmere bestemt **Oman-bugten** ud for den iranske kyst. Her vil Charles de Gaulle få selskab af tre fregatter, den ene fra **Den britiske Flåde**, og en atomubåd. Charles de Gaulle er en del af den franske atomstyrke, **Force de Frappe**, og dets jagerfly er udstyret med luft-til-jord atommissiler.

Den totale ødelæggelse af **al Askari-moskeen** i **Samara** den **23. februar** har bragt nabolandet **Irak** på kanten af borgerkrig. Et europæisk/amerikansk/israelsk angreb på Irans atominstallationer kan sætte hele området omkring Den persiske Golf i flammer.

Prometheus udgives hver måned af **Schiller Institut**, Sankt Knuds Vej 11 kld., 1903 Frederiksberg, tlf: 35 43 00 33, Giro 564-8408, si@schillerinstitut.dk, www.schillerinstitut.dk. *Prometheus* er en videreførelse af **Agro-Nyt**, som udkom fra marts 1989 til oktober 2004. Redaktion: Poul Rasmussen (ansvh.), Tom Gillesberg, Percy Rosell og Executive Intelligence Review News Service. Abonnement: 1 år: 2.000 kr. – 6 mdr.: 1.000 kr. – 3 mdr.: 600 kr. *Eftertryk kun tilladt med kildeangivelse.*

ISSN: 1604-2840 *Eget tryk*